

בני דוד עלי

מכינה ישיבתית לצה"ל | ישיבה לבוגרי צבא | ישיבה גבוהה

טו' אייר התשע"א

-שכתוב-

בס"ד

ביאורים בפיוט "בר יוחאי" [שיעור ללג' בעומר] / הרב אליעזר קשתיאל

לפני קרוב לארבע מאות שנה חי בצפון אפריקה איש קדוש קראו לו ר' שמעון לביא. ר' שמעון לביא היה גר בעיר טריפולי ושם גם מקום קבורתו. הוא זכה לכתוב פירוש על חוכמת הנסתר בשם "כתם פז", והוא זכה גם שהפיוט שהוא כתב על ר' שמעון בר יוחאי יהיה לנכס צאן ברזל בקהילות ישראל. יש קהילות שכל שבת שרות את הפיוט הזה, יש כאלה שנזכרות בפיוט הזה רק בל"ג בעומר..., הפיוט רובו סודות אבל אנחנו רוצים ללכת בדרכים של גודל, בדרכים של עליה, גם אם לדאבוננו, לא כל אחד זוכה להכיר את סודות התורה, גם אם אדם קצרה ידו אבל ללכת בדרך של גדלות, לשאוף שאיפות של גדלות זו מטרת השמחה הגדולה וההתלהבות שביסוד ל"ג בעומר. ההתלהבות- כולם שייכים להתלהבות, יש שיותר בקודש ויש פחות, אבל כולם מתלהבים מדרכי הקודש ורוצים לדבוק ולהשתייך עליהם. זה לא פטנט או לחיצה על כפתור אלא ציון דרך, יום של שמחה גדולה, לא על זה שאנו גדולים אלא על זה שיש לפנינו דרכים של גדלות, שאנו מתלהבים מן הגדלות. יש מה לבנות, ללמוד וללכת לאורו של ר' שמעון בר יוחאי.

מה הם הצעדים הראשונים בדרך לגדלות? בר- יוחאי זכה שהוא נמשך בשמן. להימשך בשמן משחת קודש זה להשתייך למדרגות של כהונה גדולה, מדרגות של מלוכה, איך הוא זכה לזה? מה הצעדים שקידמו את רשב"י למעלתו הגדולה? **"שמן ששון מחבירך"**, **"שמן ששון מחבירך"** לקוח מפסוק בתהילים, פרק מ"ה. **"למנצח לבני קורח שיר ידידות"**- שיר כבוד למלך יפה, **"וחרב חגורה על ירכו"**, מלא הוד והדר. מלך זה רוכב על אמת ענווה וצדק, **"אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלוקים אלוקיך שמן ששון מחבירך"** למה הקב"ה מושח אותך בשמן ששון? כי אהבת צדק ותשנא רשע, יש הרבה אנשים ששונאים רשע ואוהבים צדק אז למה דווקא הוא? אלא לפי המדרש- פסוק זה נאמר על אברהם אבינו שביקש רחמים על סדום ורצה להחזירם בתשובה אברהם אומר להקב"ה שאי אפשר להיות עם דין כל כך נוקב- אני רוצה לתקן, אמר ה' לאברהם **"אהבת צדק ושנאת רשע"**- **"אהבת להצדיק את בריותי ושנאת להרשיע אותם"**. שמן הששון, מתחיל קודם כל ממידת אברהם אבינו שמעדיף להצדיק מאשר לחייב, שרוצה לתקן כל עוד אפשר. רשב"י מתוך התעמקותו בפנימיות התורה אומר במס' סוכה שיכול הוא לפטור את כל העולם כולו מן הדין מתחילת העולם עד סופו. רשב"י מלבן את סוגיית לימוד הזכות עד שהוא יכול להצדיק את כל העולם לכן הוא זכה, אומר ר' אשר זליג מרגליות, מגדולי חכמי הסוד, למעלת כהן גדול, לכן זכה ל"שמן ששון מחבירך". זה הפזמון החוזר של הפיוט, אתה רוצה ללכת בדרכו של רשב"י תדע

מה החוט השוזר, מה הדרך המרכזית. "אהבת צדק ותשנא רשע" לנסות להושיע ולתקן ולא להרים ידיים.

"נמשחת ממידת הקודש", זאת מידה, תכונה שנקראת מידת הקודש, בזכות זה זכה למעלת כהן גדול. "נשאת ציץ נזר הקודש חבוש על ראשך פארך"- ביטויים הלקוחים מכהן גדול, זה נאמר בפרשת תצווה על המגבעות של הכהנים. מהו הציץ? הציץ כפי שהוא מופיע בפרשת תצווה מטרתו לכפר על בני ישראל, לכפר על שגגות של עבודה, שגגות של טומאה, העלם טומאה. הציץ נמצא על המצח. המצח, אומר רבי משה קורדוברו בתומר דבורה, במצח מתברר האם האדם הוא בריצוי, בפיוס, בשלום או שהוא בנוקשות, באטימות- הכל מתגלה במצח. הציץ נמצא במצח כדי לכפר על עזות פנים, עזות מצח- מצח נחושה. כשאדם אטום ולא רגיש אומרים עליו שהוא עז מצח, לעוזיה הצרעת פרחה במצחו, כשהוא לא מקשיב. הכהן הגדול מצחו עם ציץ, תמיד ברצון, רואים במצח אם אדם מפויס עם הבריות, האם הוא פתוח, מקשיב, מלמד זכות, **"נשאת ציץ נזר הקודש"**- אתה כולך מלא רצון. כך גם מופיע בזוהר "מצחא איקרי רצון" כשהמצח מתפייס ומתגלה זה נקרא עת רצון ובמיוחד בשבת מתגלה מצח של רצון, כך אומר הרמ"ק, ובמיוחד במנחה של שבת כשאומרים "ואני תפילתי לך ה' עת רצון", לכפר על ישראל. לכן מסופר בזוהר על כך שאם היו צרות ועצירות גשמים וגזרות, היו הולכים לרשב"י. ר' שמעון בן גמליאל אמר לבן שלו, רבי, שהיה תלמיד של רשב"י, תדע לך שאתה הולך להיות מנהיג אבל כל פעם שתהיה גזרה קשה תלך אליו, הוא גוזר והקב"ה מקיים, הוא מכפר על ישראל. "נמשחת אשריך"-מידת אברהם אבינו, "נשאת ציץ נזר הקודש"-תכונת כהן גדול שמכפר.

הישיבה של רשב"י יש לה שם, קוראים לה טוב, זה שם הישיבה שלו. **"בר יוחאי מושב טוב ישבת"**-הישיבה שלך קוראים לה טוב, כל מקום שאתה מגיע זה הנושא שלך, זה דומה למשה רבינו "ותרא כי טוב הוא" לפי חלק מן הדעות קראו לו טוב בברית. "מושב טוב ישבת" העניין הוא איך מיטיבים. **"ביום שנסת"** שם להיות במושב טוב כל הזמן, ביום שהגעת למערות צורים, לברוך, להיות אבוד 12 שנה במערה סגורה עם גזרות קשות, עם ויכוחים פנימיים בחברה הישראלית "מושב טוב" להיות תמיד בטוב, בלב טוב, בראיה טובה. בפרקי אבות נקרא שרשב"י מלמד על ארבע כתרים, כתר כהונה, כתר מלכות, כתר תורה וכתר שם טוב עולה על כולם, זה הכתר המיוחד-כל הזמן לקרוא בשם טוב, מה שקורה בעולם זה טוב, זאת מדרגה פנימית גדולה. בתוך המערה מתגבשת זהות גדולה, להתמקד בטוב, לזהות את הטוב. אחרי ל"ב ימים של העומר ישארו טו"ב ימים עד עצרת, עד שבועות, זאת מטרת כל הספירה כולה-טוב, אחרי שהל"ב מתרכך מגיע הטו"ב, וזה מטרת התורה כולה. "שם ב"מערות צורים". אנו מכירים את המערה ואת הצור זה מופיע בפרשת כי תשא בחטא העגל, בזמן שיש הרבה מה לקטרג, אבל שם ה' מגלה למשה את הסוד הגדול ביותר, לפי הרמב"ם זה המעמד הכי גדול שהגיע אליו אדם-מעמד הצור, שם בנקראת הצור מגלה ה' למשה את

מידותיו העליונות, שם בעולם הפנימי והעליון שמשה מגיע אליו. צור, אומר הרמב"ם, זה שורש המציאות, סלע היסוד, שם מתברר שסלע היסוד האמיתי זו מידות הרחמים ולשם רשב"י מטפס, בעת קשה ומורכבת, והוא כמשה רבינו בשעתו, הוא לא מוותר. "שם קנית" זה קניין ועבודה אדירה, כמו משה, "שם קנית הדרך והדרך". זה מחזיר אותנו לפסוק שהתחלנו איתו בספר תהילים פרק מ"ה על המלך שהוא יפה מבני אדם, "יפיפית מבני אדם... חגור חרבך על ירך גיבור, הוֹדֵךְ וְהַדְרֵךְ" ככה נאמר בתהילים, "שם קנית הדרך והדרך" - שם קנית את מעלתך. זה דורש מאבק, בתהילים מסופר על מאבק, צריך להתגבר כדי להיכנס לנקרות צורים.

מי שזוכה לכתר שם טוב שעולה על כולם ממילא זוכה לכתר כהונה ותורה, הוא עולה על הכל, הוא מכיל את כולם. לכן הגמרא בשבת דורשת את הפסוק הזה "חגור חרבך על ירך גיבור" על דברי תורה (שבת ס"ג). רש"י מפרש שם "הווי זהיר לחזור על משנתך ותביא ראיה וזהו הדרך ואדרך". ההוד וההדר הגדול ביותר של אדם מישראל זה שדברי תורה נמצאים בידו, להביא ראיה, לסבור סברה, תורתו עימו, זאת מעלתו הגדולה של רשב"י שאמר לכולם תלמדו ממני, אצלי הכל זמין, הכל מדויק, הכל במקום. ההוד וההדר, המעלה של שינון התורה, זה גם נושא בל"ג בעומר, שינון התורה, קניין התורה, הרצון לקנות וההתלהבות מן הרעיון הזה של קניין תורה, קניין בנפש, קניין בידיעות, קניין בסברות, זה ההוד וההדר. כי בל"ג בעומר אנו נמצאים בספירה שנקראת "הוד שבהוד" - הוד זה עושר, עושר של ידיעות של תורה, של חיים, של תורה, של לבושים, מין ממלכה שאדם נמצא כבתוך שלו, זה קניינו. מנהג הרבה אדמ"ורים היה לסיים את הש"ס פעם בשנה בל"ג בעומר. חג תורה שבע"פ חג קניין התורה, הילולה גדולה של קניין התורה.

כשאנו עוסקים בקניין התורה אנו עוסקים בנצח, "בר יוחאי עצי שיטים עומדים לימודי ה' לומדים" - מה הם לימודי ה', מה זה ללמוד תורה? ללמוד תורה זה לעסוק בנצח והנצח הוא כמו עצי שיטים עומדים. שואל ר' בחיי בפרשת תרומה למה התורה אומרת לעשות "עצי שיטים עומדים", מה הפירוש עומדים? אומר ר' בחיי שעצי שיטים זה כמו "שרפים עומדים ממעל לו" כי אעפ"י שהמקדש עומד להיחרב והכלים עומדים להיאבד אל תחשוב שכמו שנאבדו למטה ככה הם נאבדים למעלה אלא "לעולם ה' דברך ניצב בשמים" - זה עומד, הכל קיים, בעולם שלנו הכל נגזז אבל ה' יתקן. ספר הזוהר, אומר הרב דוד הכהן-הנזיר, זה ספר הנצח, ספר תקוות הישועה, אפילו אם הכל יקרוס מבחוץ - "עצי שיטים עומדים!" כל פעם צריך לשוות לפנינו את דמותו של הרמב"ם - עצי שיטים עומדים - שהיה צריך לברוח מן הגויים המשחיתים, ובדרכים ובמדברות הוא עוסק בתורה ויש גזירות שמד והוא צריך לכתוב אגרות על זה, ובתוך החושך הנורא הזה הוא כותב את הלכות בית המקדש והלכות זרעים והלכות משיח באותה למדנות ובהירות כמו הלכות שבת, לא השתנה שום דבר זאת המציאות - תכירו. אלה לימודי ה', הקב"ה יורד אלינו הוא עצמו מלמד אותנו, אומר המדרש "עצי שיטים עומדים - מצמצם אני שכנתי למטה מה למטה עצים עומדים כך למעלה

שרפים עומדים". מי הם לימודי ה'רש"י בישעיה פרק ח' אומר-ישעיה אומר "צור תעודה חתום תורה בלימודי"-מה זה לימודי אלו תלמידי, שלימודי הם התלמידים. יש לרשב"י תלמידים, הוא דואג להמשכיותה של התורה לכן יש הרבה מנהגים שנוהגים בילדים בל"ג בעומר, עושים להם תהלוכות או חלאקה, המשכיות התורה "לימודי ה' רב שלום בניך". "המה ירוך מור"ך" זה המורה שלנו. אפילו יש מסורת אומר המלב"ים פרשת חוקת שלעתיד לבוא הלכה כרשב"י.

לא נוכל להאריך בכל הדברים אלא ניגע בכמה נקודות. בר יוחאי מצליח לטפס ל"קודש הקודשים", אנו לא יודעים מה זה בכלל, אבל הוא שם ברוחו, מה זה אומר בחיים, אנו נמצאים בספירת העומר "שבע שבתות סוד חמישים קו ירוך מחדש חודשים". פה יש לנו סייעתא דשמיא כי ר' שמעון לביא מסביר בעצמו בספרו מה זה "קו ירוך". קו ירוך זה מציאות הצמיחה כמו צמחי האדמה, קו ירוך זה גם האופק, האופק בבוקר או בערב. קו ירוך-דבר ראשון יכולת ההתחדשות והצמיחה, מחדש חודשים, אנו נמצאים בעונה שיש הכי הרבה צמיחה, הכי הרבה ירוך, מפסח עד עצרת, האילנות פורחים התבואה באיבה, זה בא לעורר בנו את ההתחדשות, את האמונה ביכולת להביא כל הזמן חיים חדשים לעולם, שאיפות חדשות, חיים חדשים, "מחדש חודשים", לצמוח, להביא "מנחה חדשה" בשבועות.. הירוק הוא גם- אופקים גדולים, להאמין באופקים להרחיב, את השאיפות והחלומות, לא להתבייש, לא להסתגר בפני האופק הגדול, לא להיבהל. להציב אופק גדול זה "קודש קודשים", מקום שלא מגיעים אליו אבל ממנו יונק כל הקודש, כל האמביציות והשאיפות יונקות משם, ממה שמאחורי הפרוכת, משם באה הצמיחה, מהחיים שבאים אלינו מעין עולם הבא. אסתר, אומרת הגמרא במגילה, "ירקרוקת, היתה חוט של חסד משוך עליה", דמות שיש לה אופקים, דמות מלכותית, שיש לה יכולת התחדשות. "אור חדש" "איילת השחר" דורשת הגמרא על אסתר, אם הבנים. להיות קשור "קשרת קשרי שין קשריך" קשרים גדולים, אופקים, צמיחות מידי בוקר בבוקר, לקשר מחדש את עצמינו לקשר עליון. "בר יוחאי אשרי יולדתך אשרי העם הם לומדיך" כי מי שהולך אחרי בר יוחאי הוא שייך לחושן "לובשי חושן אור" הוא שייך למעמקים פנימיים, לציץ ולרצון, הוא שייך לישיבה של הטוב, ישיבת היכלו של משיח, להוד ולהדר, לקנייני התורה, לנצח, "אור מופלא אור היקוד"- לאש היוקדת שלא נכבית אף פעם, להתחדשות ולצמיחה, לאופקים. לכולנו יש מה למזוג שמן כזה על ראשינו, כולנו יכולים עוד ועוד לצקת מהשמן הזה ולהאיר את חיינו, להימשך בזיו אור. כנראה שגרדנו מלמעלה את האבק שמעל האותיות של השיר הזה, אולי, אבל מה שחשוב זה שאנו רוצים ללכת בדרכים הללו, עוד ועוד ללכת בדרכים של התלהבות ושמחה, להדליק אש ולשמוח בה, להאיר את חיינו ולהיות גאים בהם, להציב על נס דמויות כאלו, כמו רשב"י כמו רבי ור' עקיבא. "קשרי שין קשריך"- הגמרא אומרת וראו כל עמי הארץ...אלו תפילין של ראש" כשהאור מאיר עלינו מי יעז להתקדם ו"לאריה ליש", מי יעז להתקרב לאיש ש"חרב הוצאת

מתערה שלפת נגד צורריך. בע"ה בזכות ההתלהבות שתחלחל בנו בל"ג בעומר "יפוצו אויביך מפניך", או אולי הם יבואו בצורה מסודרת לירושלים ללמוד, כי מציון תצא תורה.